

Кісіль М.В.

канд. мистецтвознавства,
ст. викпфпх кафедри ХМТО,
Харківська державна академія
дизайну і мистецтв

ФАКТУРНЕ ФОРМОУТВОРЕННЯ В ТЕКСТИЛІ: АКТУАЛЬНІ НАПРЯМКИ ТА ТЕНДЕНЦІЇ ВИКОРИСТАННЯ В ДИЗАЙНІ ОДЯГУ

Анотація. В статті розглядаються питання фактурного формоутворення в текстилі, окреслюються актуальні напрямки та тенденції їх використання в дизайні одягу як засобу формоутворення.

Ключові слова: текстиль, фактура, формоутворення, дизайн одягу.

Аннотация. Кисиль М.В. Фактурное формообразование в текстиле: актуальные направления и тенденции использования в дизайне одежды. В статье рассматриваются вопросы фактурного формообразования в текстиле, определяются актуальные направления и тенденции их использования в дизайне одежды.

Ключевые слова: текстиль, фактура, формообразование, дизайн одежды.

Annotation. Kisil M. V. **Facture shaping in textile: actually directions and tendency of use in fashion design.** In article review questions of facture shaping in textile, appoint actually directions tendency of use in fashion design.

Key words: textile, facture, shaping, fashion design.

Постановка проблеми та її зв'язок з важливими науково-практичними завданнями.

Сучасна художньо-проектна культура окреслює надзвичайно велику кількість напрямків у способах реалізації дизайн-концептів. Кожен вид дизайну має свої, власне, саме йому притаманні, засоби та прийоми. В деяких випадках ці прийоми універсальні і можуть бути використані іншими галузями. Перелік галузей дизайну, які мають спільні засоби та прийоми є широким, але одним із найбільш вузько спеціалізованих дизайнерських тандемів є одяг і текстиль. Дизайн одягу і дизайн текстилю нерозривно пов'язані між собою і розвиваються паралельно протягом всієї своєї історії від доісторичних часів до сучасності. Аналізуючи взаємозв'язки в цих галузях, можна сказати, що розвиток текстильної галузі, поява нових матеріалів часто були в основі кардинальних змін у формоутворенні одягу, в то ж час, в сучасному дизайні потреба дизайнерів одягу у нових матеріалах формує замовлення для текстильного дизайну. Так і на сьогодні увагу привертає напрямок в текстильному дизайні, який є актуальним і для дизайну одягу – фактурне формоутворення в текстилі. Цей напрямок базується на створенні штучних фактур з текстилю, які є формоутворюючими для різних виробів, в тому числі і одягу. Дослідження цього питання є на часі, і актуальність його підтверджується численними спробами дизайнерів увиразнити колекції одягу чи текстильних виробів для інтер'єру текстилем з поверхнею із штучних фактур.

Зв'язок роботи з важливими науковими та практичними завданнями. Робота виконана згідно плану НДР кафедри художнього моделювання тканин та одягу Харківської державної академії дизайну і мистецтв.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Фактурному текстилю в сучасній фаховій літературі та наукових дослідженнях приділено ще не достатньо уваги. В літературі середини та другої половини ХХ століття такому виду оздоблення та декорування приділено багато уваги. Мова йде про літературні джерела двох напрямків, де перший орієнтований на фахівців індивідуального виготовлення одягу та другої – на домогосподарок. Потім, орієнтовно з 1990-х рр., спостерігався деякий занепад інтересу до індивідуальної ручної праці, зокрема декоративного оздоблення, безумовно, на що, безумовно, вплинула загальна руйнація системи легкої промисловості та активний розвиток імпорту товарів. Починаючи з 2000-х рр. ситуація почала докорінно змінюватись. Разом з майстрами, які працювали в декоративних техніках, почали з'являтися і нові публікації, які вже стосувалися нового бачення класичних декоративних технік та прийомів оздоблення, а інтенсивний розвиток індивідуальної творчості дизайнерів одягу та текстилю сприяв пошуку нових та вдосконаленню існуючих засобів художньої виразності текстильних фактур. Тенденція до активного використання в дизайн-діяльності рукотворних фактур зараз набирає обертів, то ж, враховуючи підвищений інтерес до цього питання як з боку фахівців, так і споживачів,

Надійшла до редакції 26.11.2012

Рисунок 1 – Зразки формоутворення текстильних фактур та варіанти їх використання у формоутворенні одягу (на прикладі практичних робіт студентів 5 курсу ХМТ 2011-2012 н.р. та 4 курсу ХМО 2010-2012 н.р., кер. ст. викл. каф.ХМТО Кісіль М.В.)

низка авторів звернулася до більш глибокого вивчення цього явища. Найбільш цінними з точки зору технології виконання є праці Л.М. Гайдук та К. Вольф [1,5], з позицій тенденцій та особливостей використання в творчості – праці К.Гейл, І. Плешкова [2,4], спробою розібратись із розробкою форми заданими композиційно-конструктивними засобами є стаття М.Кісіль [3]. Водночас комплексного та детального розгляду питань фактурного формоутворення в текстилі та особливостей використання фактур в одязі фактично не було, тому це питання є актуальним для даного дослідження, **метою** якого є спроба

класифікувати принципи утворення штучних фактур з текстильних матеріалів.

Виклад основного матеріалу досліджень. Розробка штучних фактур завжди привертала увагу практиків дизайну, адже є активним засобом увиразнення виробу та збагачення форми. Під фактурою розуміють якість обробки поверхні текстильних матеріалів. Крім фактури тканин, якість поверхні яких визначається видом ткацьких переплетень та волокнистого складу, в дизайні одягу застосовують і спеціально створенні фактури, які, в першу чергу, мають формотворчі властивості. Тобто це досягнен-

ня бажаного формотворчого ефекту за рахунок зміни поверхні матеріалу засобами механічного впливу на текстильну поверхню.

Аналіз сучасних робіт дизайнерів текстильної галузі та дизайну одягу засвідчив такі напрямки як використання фактур, виготовлених із суцільного шматка тканини, фактури із нашивних елементів та фактури із зшивних елементів. Кожен вказаний напрямок є актуальним як для текстильних виробів для інтер'єру, так і для одягу. Однак для правильного та раціонального використання цього прийому необхідно володіти на достатньо високому рівні навичками не лише художньої, але й конструкторсько-технологічної спрямованості, оскільки неточне і не бездоганне виконання може повністю звести нанівець дизайн-ідею.

Для більш ґрунтовного аналізу фактур як засобу формотворення текстильної поверхні необхідно детально розглянути актуальні напрямки, вищезазначені. Отже, першим напрямком було вказано фактури, які утворені з суцільного текстильного полотна. Їх умовно можна розділити на такі види як буфи (утворюються шляхом стягування тканини у заданому напрямку та рисунку), стягування (зборка паралельна, фігурна, по заданому контуру), складки (гофре, плісе, сольє, настрочування), виточки (прямі, овальні, фігурні). До другого напрямку належать фактури із нашивних елементів. Серед них рюші (настрочені по прямому та криволінійному контуру), волани (настрочені відкритого та закритого контуру), складки (настрочені односторонні, бантові, з перехватами). До третього напрямку належать фактури із зшивних елементів. Це елементи утворені за рахунок конічного та паралельного розширення, напівоб'ємні геометричні елементи, об'ємні суцільнокроєні фактури тощо.

У процесі розробки костюму в різних системах, зокрема і колекції, на початковому етапі дизайнером пропонується актуальна базова символ-форма, яка буде відображати проектну концепцію і разом з тим і концепцію формотворення. Базова символ-форма є основою для модифікаційно-варіативного розвитку структури колекції. І від обраних на наступному етапі методів та прийомів формотворення буде залежати внутрішнє наповнення костюмів. Відповідно до окресленої проблематики в статті, очевидно, що досягнення різноманітності заповнення, членувань та варіативності в середині форми можна за рахунок використання фактурного формотворення як окремих текстильних фрагментів, так і увиразнення готової базової форми.

Введення фактури в конструктивний устрій виробу сприяє в більшій мірі експериментальній складовій процесу розробки формотворення. Представлені зразки виробів (рис.1) показують два напрямки роботи дизайнера одягу з фактурами – перший – це введення накладних фактурних елементів, які повністю переміщують акценти з конструкції виробу на фактурно-декоративне оздоблення форми, інший напрямок – утворення форми виробу за рахунок варіювання масштабу та ритму використовуваної фактури буф. Поза увагою залишився напрямок, який полягає у створенні форми за рахунок суцільнокроєних

з виробом фактур. Це пов'язано з необхідністю його окремого і ґрунтового висвітлення.

В творчості сучасних дизайнерів фактурне формотворення займає особливе місце, адже не рідко стає основним засобом виразності костюму. Використання різних текстильних матеріалів, їх комбінування, акцентування за допомогою фактур деталей чи частин форми, введення фактури в конструкцію і сприйняття останньої як частини конструкції, накладні фактурні елементи – говорить про практично безмежні можливості для дизайнера одягу в процесі формотворення.

Висновки. В результаті проведеного дослідження можна зробити наступні висновки, що відповідають поставленим у дослідженні задачам:

1. Дизайн одягу і дизайн текстилю – є взаємно пов'язаними, специфічними, галузями дизайну, в основу яких покладено взаємні ринкові вимоги: для дизайнерів одягу – нові матеріали з новими властивостями, для текстильників – нові формотворчі пошуки дизайнерів, які б формували попит на текстильну продукцію нового зразка;
2. Фактурне формотворення є потужним засобом увиразнення як поверхні текстильного полотна, так і форми виробу;
3. Формотворюючі фактури можна розділи на три актуальні і принципові напрямки – фактури, виготовлених із суцільного шматка тканини, фактури із нашивних елементів та фактури із зшивних елементів (або конструктивних);
4. Особливості використання формотворюючих фактур в дизайні одягу розкриваються у двох підходах – фактура як накладний формотворчий елемент та фактура як задана форма безпосередньо на суцільній текстильній поверхні.

Подальший напрямок дослідження планується зосередити на виявленні особливостей виготовлення та застосування різних фактур в дизайні одягу та розвитку методичної бази формотворення із дослідженням новітніх технологій та прийомів увиразнення текстильної поверхні.

Література:

5. Гайдук Л.М. Сучасні технології моделювання і художнього оздоблення одягу / Л. М. Гайдук, І. В. Васильєва. – К.: КНУТД, 2008. – 129 с.
6. Гейл К. Мода и текстиль: рождение новых тенденций / К.Гейл, Я. Каур; [перевел с англ. Т.О. Ежов; науч. ред. Т.В. Кулхаметова]. – Минск: Гревцов Паблицер, 2009. – 240 с.
7. Кісіль М. В. Розробка форми одягу заданої структури композиційно-конструктивними засобами формотворення / М.В. Кісіль // Вісник Харківської державної академії дизайну і мистецтв [Текст]: зб.наук.пр./ за ред. Даниленка В. Я. – Х.: ХДАДМ, 2010. – С. 39-41(Мистецтвознавство №1).
8. Плешкова И. С. Концептуальное направление в дизайне одежды XX – начала XXI века: автореф. дисс. на соискание науч. степени к. искусствоведения: 17.00.06 «Техническая эстетика и дизайн» / И. С. Плешкова [Место защиты: С.-Петербург. гос. у-т техн. и диз.]. – С-Пб., 2010. – 31 с.
9. Wolff Colette. The Art of Manipulating Fabric/ Colette Wolff. – New York: Krause Publikations, 2000. – 290 p.